

1. ΒΑΡΥΣΗΜΑΝΤΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΚΕ ΣΕ ΩΤΑ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ ΑΠΟ...

Μέσο:ΤΟ ΠΑΡΟΝ

Ημ. Έκδοσης: ...24/01/2015 Ημ. Αποδελτίωσης: ...24/01/2015

Σελίδα: 10

Του
ΒΑΣΙΛΗ Ν. ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ
Δικηγόρου, προέδρου της Ανωτάτης
Συννομοσπονδίας Πολυτέκνων Ελλάδας

Βαρυσήμαντες επισημάνσεις της ΟΚΕ σε ώτα πασχόντων από βαρνηκοΐα

Με τον νόμο 2232/1994 συστάθηκε η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ), έργο της οποίας είναι, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 του εν λόγω νόμου, «η διατύπωση αιτιολογημένης γνώμης σε θέματα ιδιαίτερης σπουδαιότητας που σχετίζονται με τις εργασιακές σχέσεις, την κοινωνική ασφάλιση, τα φορολογικά μέτρα, καθώς και με τη γενικότερη κοινωνικοοικονομική πολιτική... Στα παραπάνω θέματα η έκφραση γνώμης της ΟΚΕ είναι υποχρεωτική πριν από την ψήφιση αντίστοιχων τυπικών νόμων...». Τα μέλη της ΟΚΕ συγκροτούνται από τους εκπροσώπους των διαφόρων φορέων (ΣΕΒ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΕΣΕ, ΣΕΤΕ, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών, ΓΣΕΕ, ΑΔΕΔΥ, Συντονιστική Επιτροπή Δικηγόρων, Οικονομικό και Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, ΠΑΣΕΓΕΣ κ.λπ.).

Στη Γνώμη Πρωτοβουλίας της ΟΚΕ για «Το Κοινωνικό Δίκτυ Ασφαλείας για τη διατήρηση της Κοινωνικής Συνοχής: Προτάσεις και Μέτρα Πολιτικής» (Μάρτιος 2014), γίνονται οι ακόλουθες βαρυσήμαντες επισημάνσεις: «...Τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το 2012 κατέδειξαν ότι για πρώτη φορά από το 1921 οι γεννήσεις κατῆλθαν στις 100.371 (από τις οποίες 15.420 ήταν γεννήσεις αλλοδαπών, δηλαδή οι γεννήσεις από τις Ελληνίδες ήταν μόλις 84.851), παρουσιάζοντας μείωση κατά 5,69% σε σχέση με το 2011, και ήταν λιγότερες από τους θανάτους, ενώ το 20% του πληθυσμού της χώρας αποτελείται από ηλικιωμένους άνω των 65 ετών. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι βασικό εργαλείο ασκήσεως κοινωνικής δικαιοσύνης και έμπρακτης εφαρμογής της ισονομίας έναντι των πολιτών είναι το εκάστοτε φορολογικό σύστημα. Η πιο θεμελιώδης κοινωνική προστασία είναι αυτή που εκφράζεται στο Σύνταγμα μέσα από το άρθρο 4 παράγραφος 5, όπου αναφέρεται ότι «οι Έλληνες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους». Παράγων της φοροδοτικής ικανότητας είναι και η οικογενειακή κατάσταση του φορολογουμένου, η οποία, όταν λαμβάνεται υπόψη (ιδιαίτερα, δε, ο αριθμός των παιδιών), δεν καταστρατηγεί την αρχή της ισότητας των πολιτών, όπως είναι απολύτως παραδεκτό στη σύγχρονη νομική επιστήμη και νομολογία. Παρ' όλα αυτά, από φέτος (2014) καταργείται το αφορολόγητο όριο που

ίσχυε για κάθε παιδί, διαλύοντας το δίκτυο κοινωνικής προστασίας προς τις οικογένειες με παιδιά και επιβαρύνοντας αναλογικά περισσότερο τις οικογένειες που έχουν περισσότερα παιδιά. Σύμφωνα με μελέτη που είχε ζητήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2008, με θέμα το κόστος της ανατροφής των παιδιών και την αποτελεσματικότητα των σχετικών πολιτικών, στη σελίδα 21 αποδεικνύεται ότι το κόστος διαβίωσης ενός παιδιού αντιπροσωπεύει κατά μέσο όρο το 20% έως 30% του προϋπολογισμού ενός άτεκνου ζευγαριού. Η κατάργηση του αφορολόγητου ορίου για κάθε παιδί αποτελεί καίριο πλήγμα κατά της κοινωνικής προστασίας και του θεσμού της οικογένειας και ωθεί στον κοινωνικό αποκλεισμό τις πολύτεκνες οικογένειες. Η άμεση επαναφορά του αφορολόγητου ορίου για κάθε παιδί αποτελεί βασικό εργαλείο κοινωνικής προστασίας και μείωσης του κινδύνου κοινωνικού αποκλεισμού. Επ' ουδενί πρέπει να συγχέεται η φορολογική πολιτική με την κοινωνική και δημογραφική πολιτική. Για τον λόγο αυτό δεν είναι σωστό να συνδέεται ή και να συμψηφίζεται η κατάργηση των φοροελαφρύνσεων για τα προστατευόμενα μέλη με την παροχή προνοιακών επιδομάτων και δημογραφικών κινήτρων... Η κρίση έχει αυξήσει τις ανάγκες για επαρκή κοινωνική προστασία και επιβάλλεται άμεσα: **iv.) Άμεση επαναφορά του αφορολόγητου ορίου για κάθε προστατευόμενο παιδί στον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, λαμβάνοντας επί πλέον υπόψη τη συνταγματική επιταγή περί ειδικής μέριμνας του Κράτους για τις πολύτεκνες οικογένειες (άρθρο 21)... viii.) Θέσπιση ειδικών δημογραφικών μέτρων και κινήτρων για την ενθάρρυνση νέων γεννήσεων στη χώρα μας και αύξηση του αριθμού των πολύτεκνων οικογενειών με σκοπό την έγκαιρη αποτροπή μιας δημογραφικής κατάρρευσης...**» (σελ. 9, 20, 21, 24). Επισημαίνει όλα αυτά τα βαρυσήμαντα για το μέλλον του έθνους η ΟΚΕ, αλλά σε ώτα πασχόντων από ανίατον βαρνηκοΐα.

Ρώτησε κάποτε ο τότε πρωθυπουργός Κ. Σημίτης τον υφυπουργό του επί του Αθλητισμού Ανδρέα Φούρα, λέγοντάς του: «Ανδρέα, γιατί δεν περπατάμε ως κυβέρνηση;» και η απάντηση του υφυπουργού: «Κύριε πρόεδρε, έχουμε πέντε αισθήσεις, τη μία δεν τη χρησιμοποιούμε. Δεν ακούμε, πάσχομε από βαρνηκοΐα».

Από την ασθένεια, όμως, της βαρνηκοΐας δεν έπασχε μόνο η τότε κυβέρνηση, αλλά και όσες ακολούθησαν στη συνέχεια. Το ατυχές σήμερα δεν είναι ότι πάσχει από βαρνηκοΐα μόνο η (συγ)κυβέρνηση, η οποία όχι μόνο δεν λαμβάνει υπ' όψιν της τη γνώμη της ΟΚΕ, αφού ζητεί την έκφραση της γνώμης της μετά την ψήφιση των νόμων (!), αλλά πάσχει από βαρνηκοΐα και όλη η αντιπολίτευση (μειζων και μη), η οποία αδιαφορεί πλήρως για όσα παραπάνω επισημαίνει η ΟΚΕ. Κατόπιν απορούν γιατί ο λαός αποστρέφει το πρόσωπό του από τους πολιτικούς.

Η κοινωνική απογραφή ως αφετηρία ριζοσπαστικών μεταρρυθμίσεων

ΤΟΥ ΠΩΡΤΟΥ ΚΑΛΠΑΔΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΩΡΤΟΥ ΚΟΥΤΣΟΥΑΚΗ

Πάντοτε και πάντοτε, η οικονομική πραγμάτευση πληθυσμιακών θεμάτων υποτάσσεται στα πολιτικά ιδεώδη και στα συμφέροντα [...] περισσότερο από κάθε άλλο τομέα της καθεστηκίας οικονομικής σκέψης.

Gunnar Myrdal,
Population problems and politics, 1938

» Τα αρνητικά ισοζύγια γεννήσεων-θανάτων, οι φερασμένες πληθυσμιακές δομές και η αθρόα μεταναστευτική εκροή των πιο παραγωγικών ηλικιών —εν ολίγοις, αυτό που αποκαλείται «δημογραφικό πρόβλημα»— θα τίθεται επιτακτικότερα στο δημόσιο διάλογο όσο θα αναδεικνύονται ευκρινέστερα οι βαθύτερες επιπτώσεις της λιτότητας στην κοινωνία. Το μείζον ζητούμενο τότε θα είναι ποιες πολιτικές δυνάμεις θα έχουν διεκδικήσει να το νοηματοδοτήσουν — πού πάει να πει, σε ποιο αξιακό πλαίσιο θα ενταχθεί η αντιμετώπισή του. Είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι το δημογραφικό αποτελεί το κάτοπτρο μέσα από το οποίο διακρίνονται ορατότερα οι θεμελιακές αντινομίες των δυνάμεων που εφαρμόζουν πολιτικές λιτότητας κατά τα προηγούμενα χρόνια. Κατ' ουσίαν, ενώ έβλεπαν τη «διαίωνηση του ελληνικού έθνους» ως ύψιστη προτεραιότητα, λειτουργήσαν ως πολιορκητικοί κριοί για τη συρρίκνωση του κράτους πρόνοιας που απέβη άκρως διαλυτική για τη δυνατότητα αναπαραγωγής των γενεών.

Με πρόταγμα έναν εν πολλοίς προσχηματικό φιλογεννητισμό και επιβोध την ανάγκη παροχής φειδωλών επιδομάτων στις πολύτεκνες οικογένειες, το πιο ορατό τμήμα των ανησυχούντων για το δημογραφικό εμφανούνταν από αντιδραστικές και νεοδαρβινικές αντιλήψεις για την αναμόρφωση του εργασιακού περιβάλλοντος. φρονούσαν ότι οι εργαζόμενες γυναίκες κωφεύουν «εγωιστικά» στο φυσικό κάλεσμά της μητρότητας και χαρακτηρίζαν «το γκοινούνδες» (όπως τους αποκάλεσε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε πρωτοχρονιάτικο μήνυμα προς τις πολύτεκνες οικογένειες το 2011) όσους «περιορίζονται» στο ένα παιδί, αναφέρονταν στις εκτρώσεις — στις οποίες το 2012 η Ελλάδα πρώτευε πανευρωπαϊκά, σύμφωνα με την Eurostat ως προϊόν όχι της κρίσης, της ανεργίας και του φόβου για το μέλλον αλλά των «χαλαρών ηθών»· αποσιωπούσαν, τέλος, τα πολλαπλά οφέλη για τη χώρα από τον μεταναστευτικό παράγοντα προβάλλοντας ως βασικούς υπαίτιους της υπογεννητικότητας τους «λαθρομετανάστες».

Για να αναδειχθούν οι σοβούσες αντιφάσεις του μεταπολιτευτικού φιλογεννητισμού και —κυρίως— να καταρτισθεί ένα προοδευτικό σχέδιο αντιμετώπισης του προβλήματος, δεν επαρκούν προσεγγίσεις επιμερίζουσες, προσανατολισμένες μονοδιάστατα στη δικαιότερη αναδιανομή του πλούτου ή στην αύξηση της απασχόλησης, σε λογικές μετωπικού ανθρωπισμού ή στην αντιμετώπιση δευτερογενών φαινομένων όπως το ασφαλιστικό — ως μέσο για την επίλυση του οποίου το ΔΝΤ έχει εισαγάγει τον νεολογισμό «μείωση του ρίσκου μακροβιότητας». Ούτε βέβαια μπορεί να λογισθεί ως σοβαρή η οπτική που εκτιμά ότι η μεταναστευτική εισροή δύναται να λειτουργεί εσαεί εξισορροπιακά, με δεδομένο ότι έχει καταδειχθεί πως οι δεύτερης γενιάς οικονομικοί μεταναστεύοντες ως πρότυπα αναπαραγωγής της χώρας υποδοχής.

Απαιτείται λοιπόν ένα ευρύτερο ενοποιητικό όραμα, μια

Κόζιμ Μάλεθς, «Επαρχία», 1912

ρηξικήλευθη, προληπτική και ενεργός δημογραφική πολιτική με όχημα την προοδευτική θεμελίωση του κράτους πρόνοιας και την εφαρμογή πολιτικών μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας. Άξονες της πολιτικής αυτής η παραγωγική ανασυγκρότηση και η απασχόληση, η υιοθέτηση μέτρων συμψιλωσης της εργασιακής και της οικογενειακής ζωής, η ενίσχυση των γυναικείων δικαιωμάτων, η κοινωνική ένταξη των μεταναστών καθώς και η παλιννόσση των νέων — που σήμερα βοθούν χώρες όπως η Γερμανία να αντιμετωπίσει αυτό που η Μέρκελ αποκάλεσε το 2013 ως την κορυφαία πρόκληση των επόμενων χρόνων: το δημογραφικό· ιδιαίτερα όμως, η άρση των οικονομικών, κοινωνικών και θεσμικών εμποδίων που παρεμβάλλονται στην εθελούσια αναπαραγωγή. Σε αυτά τα εμποδία, που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την κρίση, το μακροχρόνιο στρατηγικό έλλειμμα και τις πρόσθετες αδυναμίες του ελληνικού κράτους, οφείλεται το χάσμα ανάμεσα στον πραγματικό δείκτη γονιμότητας (1,34 για γυναικές αναπαραγωγικής ηλικίας) και τον επιθυμητό αριθμό παιδιών, που αντιστοιχεί στο 2,1 και υπερβαίνει το όριο αντικατάστασης των γενεών.

Αφετηριακή διαπίστωση είναι ότι ενώ μεταξύ 2001-2010 είχαμε μια συνολική υπεροχή των γεννήσεων έναντι των θανάτων, τήν τριετία 2011-13 σημειώθηκε υπεροχή των θανάτων έναντι των γεννήσεων της τάξης του 1,19 επί 1000 κατόικων (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ), τη στιγμή που ακόμα και στη «σκοτεινή» δεκαετία του 1940 υπήρχε υπεροχή των γεννήσεων της τάξης του 0,80. Από και η έπειτα, όμως, το έδαφος είναι όχι μόνο πρόσφορο για πολιτική εκμετάλλευση αλλά και παρθένο από πλευράς αναλυτικής εμβόθυνσης, με ελάχιστες — κι εκλεκτές — εξαιρέσεις, όπως της Χάρης Συμεωνίδου.

Σε αυτό το πλαίσιο, η χάραξη μιας ενεργού δημογραφικής πολιτικής επαγορεύει πριν απ' όλα την αξιοποίηση η εξέλιξη εξίσου ριζοσπαστικών εναλλακτικών εργαλείων ποιοτικής χαρτογράφησης της ελλαδικής κοινωνίας. Ένα κατάλληλο μέσον θα μπορούσε να αποτελέσει μια κοινωνική απογραφή από την ΕΛΣΤΑΤ από κοινού με το ΕΚΚΕ, το ΙΝΕ-ΓΣΕΕ και άλλους συναρμόδιους φορείς, κατ' ανάθεση μιας νεοσύστατης Μόνιμης Διακομματικής Επιτροπής της Βουλής για το δημογραφικό. Θα αποτελέσει έναν ενδελεχή απολογισμό των πραγματικών κοινωνικών-ταξικών μετασχηματισμών που συντελέσθηκαν εξαιτίας της κρίσης και ειδικότερα τον τρόπο που συνέτειναν στη ραγδαία κι αρνητική

κή μεταβολή των δεικτών και συντελεστών που δυσχέραναν το δημογραφικό πρόβλημα.

Μια καταγραφή αυτού του είδους συνεπάγεται τη ριζική αναμόρφωση των μεθόδων ή ακόμα και της διάρθρωσης των εγχώριων στατιστικών φορέων καθώς τα στοιχεία που καταγράφονται τείνουν να προσφέρουν μια θραυσματική εικόνα της κατάστασης. Ενδεικτικά, δεν υπάρχουν σχεδόν καθόλου διαγενεακές αναλύσεις τόσο της γονιμότητας όσο και της θνησιμότητας, τα στοιχεία για την υγεία του πληθυσμού και τη νοσηρότητα είναι αποσπασματικά και σε ό,τι αφορά τον μεταναστευτικό παράγοντα τα αξιόπιστα στοιχεία είναι ελλιπέστερα. Σε σχέση δε με την κατάσταση της οικογένειας και των νοικοκυριών υπάρχουν στοιχεία από μελέτες της ΕΛΣΤΑΤ και του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ αλλά περιορίζονται κυρίως σε δείκτες χωρίς περαιτέρω ανάλυση, πέραν της αγοράς εργασίας και του ασφαλιστικού.

Έτσι, κάτω από το «ραντάρ» της καταγραφής περνούν φαινόμενα που όλες οι ενδείξεις δείχνουν ότι επιδεινώθηκαν λόγω της κρίσης, όπως η διάδοση των «χωλών οικογενειών» (ζευγαριών που αναγκάζονται να μένουν χωριστά για μακρά διαστήματα λόγω εργασιακών συνθηκών) και η εκθεμελίωση του τελευταίου, εύθραυστου πυλώνα αναπαραγωγής της ελληνικής κοινωνίας: του «υποχρεωτικού αλτροισμού» των γυναικών, που συνιστά το ύστατο δίκτυο προστασίας των εξαρτημένων μελών μιας οικογένειας.

Αξίζει να μνημονευθεί ως πρότυπο και η σημαντική μελέτη-ανατομία των βρετανικών κοινωνικών τάξεων του 2013 όπου εφαρμόστηκαν πρωτοποριακές μέθοδοι ανάλυσης από το έργο του Πιέρ Μπουρντιέ καθώς επίσης και ο τεράστιος πλούτος συγκριτικών στοιχείων που εξέλαγε η πανευρωπαϊκή έρευνα για τις προϋποθέσεις που συνοδεύουν την απόφαση για τεκνοποίηση (REPRO), η οποία κατέδειξε ότι σε κάθε χώρα αυτή καθορίζεται ουσιαστικά από το καθεστώς εργασιακής ασφάλειας και την κατάσταση στον τομέα της ισοτιμίας των φύλων.

Μια ολοκληρωμένη πολιτική στη βάση της κοινωνικής απογραφής θα πρέπει να ενοσωματώσει και τα πορίσματα που έχουν ήδη εξαχθεί για τη συμψιλωση της εργασιακής και οικογενειακής ζωής από την Ελληνική Εθνική Επιτροπή της UNICEF και το ΕΚΚΕ — τη λήψη μέτρων για την παροχή στεγαστικών διευκολύνσεων και εισοδηματικών ενισχύσεων στις οικογένειες, την ενίσχυση της γυναικείας απασχόλησης παράλληλα με τη συγκρότηση υπηρεσιών φροντίδας και φύλαξης των παιδιών και τη θέσπιση της γονεϊκής άδειας με αποδοχές και μέριμνα για τις ανάγκες στους βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς. Η εφαρμογή προτάσεων αυτού του είδους θα μπορούσε να συνοδευθεί κι από πολιτικές ενεργού διαχείρισης της κατανάλωσης με τυποποίηση επιλεκτικών προϊόντων που παράγονται στην Ελλάδα, προσανατολισμένη στις ανάγκες των νοικοκυριών.

Ιδωμένες μεμονωμένα και αποσπασματικά, οι προτάσεις αυτές προσιδιάζουν στις επιταγές ενός προοδευτικού και ριζοσπαστικού προγράμματος για την ανασύνθεση του κατάρρεοντος κοινωνικού ιστού. Απομένει να συναρθωθούν σε μια ολοκληρωμένη πολιτική επαναπατρισμού των παραγωγικών ηλικιών κι επένδυσης στις μέλλουσες γενεές μέσω της αναστροφής των τάσεων υπογεννητικότητας, οι οποίες κατατείνουν στη μείωση της παραγωγικότητας της εργασίας και στην αύξηση των κοινωνικών δαπανών για συντάξεις, επιδόματα ανεργίας και για περίθαλψη των υπηλίκων και αναπήρων. Εάν δεν προβληθούν ευκρινώς οι βιοπολιτικές αγωνίες της αριστεράς, ο διάλογος για το δημογραφικό θα εξακολουθήσει να διεξάγεται σε ένα άκρως αντιφατικό πλαίσιο που επιτρέπει σε νεοφιλελεύθερες, ανδροκρατικές και μισαλλόδοξες αντιλήψεις να ενδύονται έναν προσχηματικό φιλογεννητισμό.